

LLIBRES

Ramon Arnabat i Mata

MANUEL BARBA I ROCA (1752-1824) ENTRE L'HUMANISME I LA IL·LUSTRACIÓ

Ed. Consell Comarcal de l'Alt Penedès 2006.

VISCA EL REI I LA RELIGIÓ. LA PRIMERA GUERRA CIVIL DE LA CATALUNYA CONTEMPORÀNIA (1820-1823)

Ed. Pagès. Lleida 2006.

No sembla pas gaire difícil suposar, d'entrada, que el treball d'Arnabat sobre el trienni liberal (1820-1823) que va constituir la seva tesi doctoral, i del qual el volum editat a Lleida és sols un dels seus àmbits, el va obligar a anar més enrere i situar els orígens estrictes d'un moviment constitucionalista que té les seves essències en els il·lustrats de finals del segle XVIII, d'aquí la descoberta de Barba i Roca. El problema se situa possiblement en l'esclat del pensament romàntic, els plantejaments del qual sovint són d'una contundència i una ambició tan intenses que ens fan oblidar o no ens deixen veure l'existència d'uns precedents imprescindibles, els d'aquells il·lustrats que com Barba i Roca cercaven unes vies de millora des d'un compromís amb la seva terra, tot i que amb posterioritat la lectura d'aquest espai vital i aquesta entesa personal tingui amb els romàntics tot un altre caire.

No seríem pas justos si consideréssim l'estudi sobre Barba i Roca en ell mateix i en la línia de recerca història que Arnabat porta a terme des de fa ja un parell de dècades. És prou certa la cura expositiva de l'autor, la voluntat de no caure en un text explícitament erudit i, en general, el caire de divulgació de l'edició,

amb una exposició general de la il·lustració i una passejada per la biografia de Barba i Roca abans d'entrar en els aspectes referits a la seva labor com a advocat i educador, com a benefactor de la comunitat, com a agrarista i encara les seves iniciatives econòmiques, per completar l'obra amb un complet apèndix documental i de referències bibliogràfiques. Des de la nostra perspectiva aquest és un treball modèlic que ens aporta, al mateix temps, uns pautes interessantíssimes per treballar les biografies dels homes i les dones que —amb nom propi i, potser (tot i que anecdòticament no és el cas Barba), presència a la galeria de fills il·lustres— han fet possible el Penedès contemporani. Amb excepció d'aquells que com Milà o el bisbe Torras van transcendir les fronteres penedesenques, no s'havia publicat fins al dia d'avui un estudi amb l'ambició d'aquest sobre Barba i Roca i els que remenem bibliografia local sabem que la major part de les vegades s'ha passat sobre la biografia dels vilafranquins il·lustres amb treballets hagiogràfics que copiaven d'altres hagiografies anteriors, tot i que alguns com Antoni Sabaté ho completaven amb una contextualització més o menys àmplia anecdòtica i, habitualment, amb una prosa de tonalitat sorneguera i descreguda.

Agraïm així a Ramon Arnabat que ens hagi aportat no sols una obra profunda i sòlida a l'entorn de la biografia d'un vilafranquí, sinó també un manual de referència sobre com plantejar-se treballs de recerca biografia des de la solidesa i el rigor històric.

Els adjectius de solidesa i rigor són encara més aplicables al volum sobre el trienni, aquell 1820-1823 que sovint coneixem sols per les anècdotes —com la d'aquell Riego que arribava a les portes de Madrid amb himne

però sense saber quina acollida havia tingut el seu aixecament entre els diversos estaments— i que ara Arnabat ens presenta com una veritable guerra civil amb posicions marcadament enfrontades en base a un context europeu contrarevolucionari, de forma que el volum analitza amb meticulositat els diversos aspectes dels aixecaments reialistes i el caire de veritable guerra civil que va assolir i valorant igualment la importància de l'ofensiva constitucional i la derrota reialista que porta a l'ocupació de la Seu d'Urgell el 1823 i, finalment, la invasió de l'exèrcit francès.

Tot plegat ens situa davant d'una obra de referència que, amb una notabilíssima aportació de dades i l'anàlisi de contrarevolució i antirevolució en perspectiva comparada, no sols ens permet una aproximació sòlida a una de les etapes determinants de la història espanyola del segle XIX, sinó que ens acosta a perspectives molt més properes i ens permet entendre aspectes que, amb posteritat al pas de Ferran VII per aquest món, semblarien voler-se perpetuar en la història del nostre país.

J. M. L.

DD.AA.

**DES DE L'ANDANA DE VILANOVA
I LA GELTRÚ. 125 ANIVERSARI
DE L'ARRIBADA DEL
FERROCARRIL 1881-2006**

Ed. Lunwerg. Barcelona 2006.

Tot i que en matèria ferroviària hi ha qui fàcilment perd les proporcions i es deixa portar per un entusiasme patrimonial sense límits, remarquem que aquesta edició —de justa proporció i treball ben notable en els seus diversos aspectes, des del purament formal del volum, amb el tractament exquisit i rellevant del material gràfic al que l'editorial ens té acos-

tumats— esdevé una aportació especialment notable a la celebració dels 125 anys del pas del tren per les costes del Garraf.

En aquest espai Joaquim Nadal analitza l'entorn que va portar a l'arribada del ferrocarril a Vilanova, Pere Pascual i Domènech es refereix als èxits i fracassos de la lluita de Vilanova pel ferrocarril —lluita que afina l'esperit que diríem els vilafranquins, acostumats al fet que ens donin aquestes coses ben pastades—, Francesc Xavier Puig Rovira es refereix als homes i el context en el ferrocarril vilanoví i Albert Tubau subratlla els aspectes del lligam industrial del ferrocarril amb Vilanova.

Tot plegat un volum calmós, per a llegir i admirar, per a gaudir de les esplèndides imatges que s'apleguen a les pàgines finals i per preguntar-nos de forma específica pels neguits d'aquells que van ser al darrere de la iniciativa de portar el tren per les costes del Garraf, un aplec de neguits que formen part ja de la nostra història, però també de la nostra identitat humana, un paisatge impagable que ja és igualment en la història de la imatge fotogràfica a casa nostra.

J. S. i B.

Jaume Mercader-Miret

**XXV SONETS DE LA VIDA
QUE PASSA**

Editat per Josep Maria Muntané i Rigol, fotografia de Josep Lloveras i Macià. Barcelona 2006.

Edició preciosa de caràcter privat, en carpeta infoli amb el text manuscrit, sobre paper elaborat a mà. Testimoni de gratitud a la vida de l'artista i escriptor vilafranquí Jaume Mercader-Miret, el qual, després de més de vint anys de no escriure ni un sol vers, va veure com altra volta la vida l'obsequiava amb el delit del sonet, labor poètica a la qual havia dedicat

nombroses composicions i especialment el volum *XXV sonets triats* (Columna 1990).

Ara els temes van de la senzilla crònica de les simplicitats de la vida humana (la nutrició, l'aprenentatge de la vida...) fins a fets puntuals (anar a viure a la capital, la guerra...); però en la bonhomia que el caracteritza, Mercader-Miret es reconeix enriquit ("És amb tanta riquesa acumulada,/ que puc viure, fins l'última alenada/ del tresor contingut en l'esperit." al sonet 2), sense que això vulgui dir l'oblit dels senzills complements, com el viatjar amb tartana o amb automòbil. Tot plegat amb detallismes com de dibuix infantil, diríem que propis d'una persona farcida d'una magnífica candorositat, justament i encara que sembli una antítesi, de la innocència de tants anys d'experiència de la vida, d'aquí que hi trobem composicions basades en la metaforització de tot un episodi, com en el sonet dedicat a la Guerra Civil.

Aquests vint-i-cinc sonets, com indica el seu títol, ressegueixen petjades del camí de la vida, una sendera marcada sempre per la voluntat d'aprenentatge, del coneixement enriquidor des de la percepció del món vist amb ulls d'artista ("l'afany d'abastar el món amb la mirada" al sonet 7 dedicat a l'excursionisme). Potser per això en ocasions el vers esdevé impressionista, fet gairebé d'una sola pinzellada exaltada, com en el sonet dedicat a la litúrgia montserratina, o el que ens parla de la Costa Brava per remarcar l'enamorament del paisatge, sentiment que es manifesta igualment en els entorns marins, entre Eivissa i Mallorca i, evidentment, en la rememoració de la Festa Major de Vilafranca.

Mercader-Miret fa de la vida un itinerari que no s'atura, amb el goig de rebre cada nova estació de l'any, la que anuncien els fruits i la sensualitat de les menges característiques de la temporada, de les herbes boscanes, de la

conversa de sobretaula en bona companyia, o tan sols del fum inspirador de la pipa quan va endavant el treball creatiu.

Si parla de pintura, Jaume Mercader-Miret es reconeix noucentista, però encara ens ho confessa més quan es mostra enamorat dels detalls de les estacions de l'any perquè, en el fons, la seva sensibilitat és als noranta anys en la constància de les coses (sonet 22. De la meua habitualitat ara), mentre s'observa a ell mateix com un dels darrers escrivint a mà, o en el vell ofici d'artesà de l'aram, mentre manté en el record les imatges de la bellesa —la clàssica i la vilafranquina— ara que la fràgil salut no fa gaire aconsellables els desplaçaments.

En conjunt el volum es defineix en un sentiment d'un cert enyor i per la magnífica noblesa amarada de musicalitat que omple els seus fulls, en unes composicions formalment perfectes que semblen disposades al cant, a cau d'orella del lector admirat. És el d'aquestes pàgines de Jaume Mercader-Miret un encís punyent que en la lectura recorda igualment l'emoció d'admirar la seva obra plàstica i que, des de la cordial amistat, ens fa admirats de tants anys de magisteri en l'art i en l'amor a la vida.

J. S. i B.

Frederic Cuscó Campllonch

SOTA EL MATEIX CEL

Ed. Omicron. Badalona 2007.

Heus ací que l'edició del que va ser el primer premi Oriol Rossell de poesia, convocat a l'espai dels Castellars de Vilafranca, ens permet un retrobament amb l'obra de Frederic Cuscó, poeta d'imatges, del detallisme de l'instant, com si es tractés d'una crònica de la vida, aquí i allà, al Penedès o, qui sap si, a

l'altra banda del món. En un moment puntual el poeta copsa l'instant i sempre s'afanya a deixar-ne constància en paper. No ens parla de situacions ni de pensaments que vulguin evocar, ni que sigui de lluny, la transcendència, la reflexió profunda o el sentiment brillant, fins i tot podríem dir que l'aparició del sentiment és ben minsa en aquesta obra, i Cuscó es mostra especialment curós en aquest aspecte (potser amb l'excepció, densa i breu, de *Seducció*, pg. 21) perquè el seu afany és la crònica, com si es tractés d'una poètica del pas del temps, amb la voluntat d'eternitzar l'instant fugisser quan una situació, sovint en viatges o espais fora de l'habitual, tombant pel món, aconseguen fer saltar l'espurna del transcendent.

A voltes, l'entorn ens ofereix en aquests poemes una sensualitat que convida a la relació, a la represa d'una vella entesa d'estimació de la qual deriva un nounat que s'anuncia. En aquest entorn els amants cerquen claus secretes, confidències, penyores que mantinguin i engresquin la intimitat d'una estimació de la qual trobem referents constants a la natura. La felicitat del fill és en aquests versos la necessitat de copsar l'instant i immortalitzar-lo abans que s'esmicoli en un temps que no s'atura i del qual el poeta vol ser voluntariós notari.

Poemes breus, impressionistes, plens d'imatges, amb un títol que en cada composició té una significació d'anunci, qui sap si de síntesi. A cops sembla com si la vida li fes un significat regal (*Joia*, pg. 34). Sense una passió excessiva pels recursos formals, algunes vegades l'ocasió el porta al joc de la metàfora o la personificació, sempre en vers lliure, sense altra musicalitat que la cadència de les línies, la simple cadència de la respiració que deu ser la cadència de la vida.

J. M. L.

Fernando Garcia González

SOLEDAT OBRADORS VILAPLANA. PETITA HISTÒRIA DE MOLTES DONES

Ed. El Pilar de Vuit. Vilafranca 2007.

Des del recurs de la personificació, en aquest cas a mans d'una pensió per a les vídues, el SOVI —acròstic del nom de la protagonista—, l'autor ha imaginat una trajectòria vital que és, justament, la de tantes famílies, de tantes dones i homes del nostre país que, en base a circumstàncies legislatives, no aconseguen arribar a obtenir una pensió de vellesa mínimament digna.

L'autor compta, d'entrada, amb dues cartes al seu favor, per una banda la d'haver mantingut una llarga lluita pel SOVI a nivell de reivindicació popular, la que es troba en l'origen a la mateixa associació de jubilats, vídues i mestresses de casa que és "El Pilar de Vuit" (tot un fenomen sociològic en la Vilafranca del tombant de mil·lenni que un dia o altre algú haurà d'estudiar a fons); l'altra carta és en el fet que l'evidència d'injustícia social amb les vídues ha estat fins ara tan greu que els arguments s'aguanten sense que els calgui ni tan sols una mínima estructura narrativa.

L'argument ressegueix tota la vida d'una família, la de la persona que dona nom al llibre, per arribar a unes consideracions ben clares a l'entorn de les possibilitats econòmiques reals de les vídues a casa nostra. A mig camí entre la literatura i la reivindicació, el treball de Fernando Garcia observa directament una realitat social, la d'un país que no té capacitat —no m'atreviré a dir econòmica, però certament sense capacitat política— per a entomar un tema transcendent, el de les atencions als més grans, l'últim graó d'un estat de benestar que, al costat de l'ostentació en determinades inversions, manifesta mancances gravíssimes a l'hora d'entomar

alguns temes que, com en el cas que ens ocupa, no tenen cap transcendència significativa en el món exterior, i és prou sabut que, ara com ara, l'aparença en la capacitat d'actuació des del govern pot més en els nostres polítics que no pas l'atenció a la simple realitat de cada dia.

Vet aquí una realitat escrita des del Penedès, una comarca que ha vist en els darrers anys com les obres públiques es feien les reines absolutes del carrer per tal de fer passar un tren que no s'atura a casa nostra i que té un preu de bitllet que el fa prohibitiu per a la Soledat Obradors i per a tantes altres persones protagonistes també d'aquest llibre.

J. M. L.

Robert Capa, Oriol Querol i Carles Querol

TRAGÈDIA REPUBLICANA AL FINAL DE LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA

Ed. Andana. Vilafranca 2006.

Sense haver d'anar a la frase feta sobre el valor de la imatge, és evident que el reportatge fotogràfic de Robert Capa del Penedès al gener de 1939 ha esdevingut un veritable document de primera mà, en l'exposició patrocinada pels Consells Comarcals de l'Alt i Baix Penedès i, el que era encara més important, per la permanència del document en aquesta magnífica edició.

Aquest treball es pot observar des de diverses perspectives, la tenacitat de Carles i Oriol Querol en la recerca d'aquest material, les possibilitats gairebé infinites que la tecnologia audiovisual posa al nostre abast, la labor de datació i ubicació de les imatges amb les aportacions de tot un equip de col·laboradors, o l'interès dels textos i comentaris que s'apleguen en el llibre. A l'hora de la veritat, però, el valor

principal continua essent el de les imatges, el punyent testimoni d'una realitat ben crua i directa però, al mateix temps, oberta a tantes i tantes lectures, potser pel fet que tenim al davant un retrat de casa nostra, de la nostra gent i la nostra història.

Hom podria parlar igualment del valor fotogràfic –purament artístic– de les imatges, o de la capacitat de Capa per acostar-nos al sofriment humà, però llavors ens quedariem sols en un conjunt d'imatges més de la guerra, com tantes altres ens va deixar Capa de la Guerra Civil i d'altres conflictes arreu del món... Imatges per a la història del segle XX que s'observen amb admiració i es deixen per a una crònica d'aquest temps nostre que no sap resoldre els conflictes bèl·lics, tot i que sí sap escampar-los a la premsa d'arreu del món.

En aquest cas, però, observem el treball de Robert Capa d'una altra manera. Les imatges ens parlen de la nostra terra i d'un passat recent encara del qual tots, en una o altra mesura, en som descendents. Aquesta de les imatges va ser i és la nostra terra i aquestes les nostres referències d'identitat, recuperar-les gairebé setanta anys després no és sols una aportació impagable que devem a Carles i Oriol Querol, sinó també un repte personal i col·lectiu, el d'encarar-nos amb la realitat d'un passat que, es miri com es vulgui, és el nostre, ens pertany i hem d'entomar, ens agradi o no, com a referència del nostre temps i la nostra història.

J. M. L.

Ramon Arnabat i Anna Sabanés**VÍCTIMES DE LA GUERRA CIVIL
(1936-1939) AL PENEDEÈS**

Ed. Consell Comarcal de l'Alt Penedès i Edicions Andana. Vilafranca 2007.

El treball, en una edició mancada de la més mínima atenció estètica, és el resultat de la recerca iniciada fa vint anys des del Centre d'Història Contemporània de Catalunya, una tasca de treball documental que ens acosta a les dades, fredes sempre, de les més de 1.350 persones del Penedès –Alt, Baix i Garraf– que sabem que van tenir la causa de mort directament relacionada amb la guerra i aquelles altres més de quatre-centes de fora de la nostra contrada però que durant la guerra van morir aquí.

El treball, de caràcter marcadament tècnic, constitueix una magnífica font de consulta sobre un aspecte que fins ara no ens era pas conegut, quan parlem de recuperar la memòria històrica no sols parlem del testimoni de qui ens pot explicar la història que va viure, sinó també de les referències que ens aporta la documentació conservada. Així el volum s'obre amb una referència a la metodologia emprada i les fonts consultades, entra tot seguit en l'anàlisi qualitativa i quantitativa dels combatents penedesencs morts durant la guerra, una aportació extensa que ens porta tot seguit a la població civil morta a causa d'accidents i accions de guerra i a les víctimes de la guerra procedents d'altres comarques. A les conclusions se'ns recorda que l'objectiu del treball no era sols recuperar el nom i les dades d'aquells que van perdre la vida en el front de combat, sinó també observar la incidència que aquestes baixes van tenir sobre la població penedesenca. La segona part del volum, amb un ampli conjunt de dades, aporta la relació nominal per municipis de totes aquestes víctimes.

J. M. L.

Daniel Sancho**SINDICAT AGRÍCOLA
COOPERATIU DE SANT CUGAT
SESGARRIGUES**

Ed. Ajuntament. Sant Cugat Sesgarrigues 2007.

En la petita història de cada poble hi ha fets i moments que amb el pas dels anys esdevenen d'una dimensió remarcable, punts de referència humana que no vénen sols determinats per esdeveniments externs, com seria el cas de la Guerra Civil, sinó també sovint per la seva transcendència en la comunitat en la qual s'insereixen. Aquest és el cas del Sindicat de Sant Cugat Sesgarrigues, entitat de vida breu, del 1922 al final de la Guerra Civil, però que va deixar una notable petjada en aquella comunitat humana rural que era Sant Cugat als anys vint i que ha arribat fins als nostres dies.

La labor de Daniel Sancho, feta realitat en una edició esplèndida contextualitza acuradament l'entitat sancugatena en el panorama del moviment sindical i cooperatiu, n'analitza amb deteniment i nombroses dades la seva evolució històrica i les seves seccions, i ens porta a la panoràmica generada amb posterioritat a la Guerra Civil i el tractament que va rebre fins als nostres dies el patrimoni de l'entitat, que no tornaria a reprendre mai més la seva activitat. El volum, que s'acompanya d'un ampli apèndix documental i gràfic, no sols constitueix una destacada aportació al coneixement d'un aspecte del passat històric de la nostra terra, sinó que ens apropa als neguits de les dones i homes d'una comunitat agrària, a les esperances d'aquell Penedès pagès dels anys vint que veia en l'esforç col·lectiu la possibilitat de superar les mancances endèmiques dels treballadors de la terra.

J. M. L.

Xavier Fàbregas**ARBRES DE VILAFRANCA**

Ed. Ajuntament. Vilafranca 2007.

Hi ha conjuncions en la vida d'una comunitat que, situats en la disbauxa presupostària actual, fan possible petites joies con el volum que referenciem, més d'un centenar i quart llarg de pàgines amb il·lustracions a color i detalls específics de cada un dels arbres que componen, en una amplíssima tonalitat d'espècies i varietats, la flora arbòria dels carrers i places de la nostra població.

És clar que el comentari sembla fàcil, potser el que s'ha invertit en el llibre es podria haver aplicat a tenir una cura més àmplia en el dia a dia de la nostra natura urbana, i és aquí que recordem amb afecte les proses, sovint seleccionades en el certamen de la Nit de Sant Jordi o aplegades a la premsa local de Pere Martí i Bertran entorn de la vàlua dels nostres arbres de carrer i la poca cura que tots plegats apliquem al tracte amb ells. També hi haurà qui digui que l'edició és poc literària i molt tècnica amb la fitxa de cada espècie, curiositats i la seva situació a la vila.

Tot i reconèixer que no faria cap mal l'edició d'una guia literària del paisatge urbà vilafranquí que ja sabem elaborada i coneguda, podem dir ben clar que el llibre és una petita joia, que al seu darrere hi ha moltes i moltes hores de treball pacient en la captació de les imatges i en la recerca de la informació, i que per als nostres nois i noies l'obra hauria d'esdevenir una eina de coneixement i estimació. L'estima dels ciutadans pels elements de la natura no s'aconsegueix d'avui per demà reclamant-lo en actes o papers públics, ni tan sols exigint-lo a cop de talonari per plantar i

mantenir, sinó que es treballa des de la base, des del coneixement del valor d'allò que ens pertany, i és justament en aquest espai que aquesta edició és una eina de primera.

J. S. i B.

DD.AA.**SANT CUGAT SESGARRIGUES DE PROP**

Ed. Ajuntament. Sant Cugat Sesgarrigues 2006.

Volum coral –textos de Sílvia Amigó, Pep Forn i Daniel Sancho amb imatges d'Eduard Amigó, Domènec Freixedes i Agustí Iglesias– en format de petita joia, sense ostencions però també sense retalls, fet a l'entorn del joc de la vida i les imatges, de la paraula evocadora i el dibuix de la realitat o la història, tot plegat a l'entorn de les persones, la història, les cases, el mateix Sant Cugat i la seva festa.

Podem observar el volum con un treball d'experimentació, con un exercici poètic i estètic exercit sobre una petita població, però en tot cas ens sorprèn per la seva capacitat de desvetllar sensacions en base a imatges, retalls, referències, la seu potencial per trobar detalls que certifiquen les vivències d'un poble rural en el Penedès de començaments del segle XXI. Potser fins i tot podríem observar l'edició com un retrat en el temps: un dia en la vida de Sant Cugat l'any 2006, con les joies familiars amb caire de deixa per a les generacions futures.

Si en veiem la perspectiva de tot plegat, potser pensarem que altres poblacions mereixen el mateix i que el tema podria anar molt més enllà a Vilafranca. Em temo, però, que no és aquest el cas, Sant Cugat té les mides justes per a no ser ni vila senyora ni llogarret sense identificar, són les seves unes dimensions que semblen ajustades a les essències,

una mica de tot plegat en la proporció justa, i en aquest cas sí que podem dir que veritablement els autors li han pres la mida.

J. S. i B.

Pere Casanovas (*)

EL LABERINT DE CRETA

Ed. Mediterrània. Eivissa 2007.

Em demanen que us digui aquí quatre coses de l'obra narrativa d'un artista pintor i professor de matemàtiques. Vet aquí la primera sorpresa de descobrir la personalitat i la labor intel·lectual d'un penedesenc. Apuntem, per tant, d'entrada, que estem davant una personalitat marcadament complexa. En els anys que el Pere –i jo també– vam fer els estudis que llavors es deien secundaris, hi havia, evidentment, els que eren “de ciències”, que es deia, i els que érem “de lletres”, amb una notable rivalitat entre uns i altres. Ara les coses han canviat i el poder de la tecnologia fa que tots els que no són “de ciències” sembla que no serveixin, que no servim, per a gran cosa. Vet aquí que és després la vida la que s'encarrega de desmentir els tòpics i un professor de matemàtiques, amb llibres de matemàtiques publicats, ha d'acceptar la seva passió per la narrativa, i no pas per escriure alguna bestiesa, sinó una peça narrativa com aquest *Laberint de Creta* que avui ens congrega aquí, una obra notable, guardonada amb el premi de narrativa Ciutat d'Eivissa de l'any passat i que, com el mateix autor reconeix, ha estat la primera que ha presentat a un certamen literari, és clar que, sigui o no el primer text que ha escrit, estem davant d'una obra madura i no pas un primer assaig d'aquells jovenets que es volen obrir pas en el panorama de les lletres de casa nostra.

La primera impressió d'aquest volum i el seu autor és la d'una voluntat de globalitat, entre la literatura, la geografia i el càlcul hora-

ri, d'un meridià a l'altre cada cop una història que, no ho oblidem, és obra de la imaginació d'un matemàtic que pinta quadres o d'un pintor que es guanya la vida ensenyant matemàtiques... Parlem d'una voluntat d'abastar la globalitat de les arts i les ciències –és sols una primera impressió– talment com un esperit del renaixement o un home del XVIII francès, portat per l'enciclopedisme.

Gresques a banda, el plantejament d'un volum de narracions a l'entorn de cadascun dels meridians del planeta i els usos horaris comporta unes obligacions narratives que haurien pogut fer fracassar l'intent, condicionen unes narracions, cadascuna amb personatges diversos, tots ells en el nostre temps actual, en un entorn breu, però en tot cas narracions ben resoltes, generalment referides a fets quotidians, agradables o no però quotidians. Deixeu-me apuntar aquí que un dels temes de fons del llibre és –aquest és el gust que te'n queda en acabar la darrera pàgina del volum– un regust una mica agre, perquè la normalitat quotidiana de moltes de les petites històries que aquí s'expliquen se situa ben sovint en la maldat humana, petites històries sobre la maldat dels homes, però no com a resultat d'una situació extrema o un personatge obsessiu, sinó, malauradament, d'una maldat que forma part de la nostra vida quotidiana, d'aquí que pel que fa a bona part dels personatges no ens sigui possible parlar d'éssers lliures sinó de supervivents en un entorn que, com els meridians, ens condiciona a tots, la vida humana rere condicions que per a uns són de supervivència a la franja més baixa i per a altres de caire social i obligacions a la banda més alta. D'aquí el joc i la metàfora del títol, la vida com un veritable laberint del que difícilment és possible escapar, i d'aquí que al primer i al darrer capítol del llibre trobem personatges lliures que han aconseguit escapar i que troben, antítesis de la vida, justament aquest punt d'escapada a Creta, la mítica illa del laberint.

A hores d'ara potser ja comenceu a veure que el llibre incorpora una colla de claus, que té diguem-ne diversos nivells de lectura, des d'aquell més simple de passar les hores a l'ombrel·la de la platja fins a una anàlisi que ens permetés veure la concordança entre personatges o detalls d'una o altra història, sovint al·legories metafòriques de diverses realitats humanes.

Amb una veu narrativa simple, habitualment en tercera persona, Pere Casanovas treballa sobre la voluntat de dibuixar un mosaic, no sé si simple o laberíntic en ell mateix, un mosaic globalitzat que en diríem ara, que demostra que l'espai del nostre planeta se'ns ha fet petit, a l'abast. Un espai de fets de la vida humana en espais diversos i entorns quotidians. Sempre, però, amb una voluntat global amb veus i fets diversos protagonitzats per persones senzilles.

De tot plegat, en resulta una veritable feinada, abundant feina de documentació tècnica i geogràfica, tota vegada que no manquen dades ni indicacions concretes en cada espai i situació, amb noms i dades que demostren una ingent labor de documentació, no m'estranyaria que hagi estat anys treballant en detalls d'aquests textos, perquè el detallisme és una de les característiques més significades de la seva prosa i és un dels aspectes que la fan versemblant, creïble, possible, gairebé com un retrat de la realitat, una realitat que penso que la major part de vegades no ha conegut per experiència directa, però en la qual sap situar-se.

A la vegada caldria remarcar que la narració breu té com a condicionant que no li permet entrar gaire en la psicologia dels personatges, tot i que ho fa en alguns casos, com en el capítol 6, "Rita Pelayo". Tampoc no s'interessa especialment per la descripció de l'entorn més enllà de les referències específica-

ment tècniques, un entorn que derivaria de la desesperació de perdre un monument del segle XVIII com en el cas del capítol 7, "El fantasma viu del caporal Núñez", descripció que tampoc fa referència a la desesperació que suposem en els que són a fora i esperen veure aparèixer d'entre les runes els tècnics que hi han entrat i han vist com el terratrèmol els feia caure un monument al damunt.

No sé si és per la seva adscripció matemàtica –aprofito que sóc "de lletres" per prendre venjança dels "de ciències"– però les narracions d'en Pere en aquest llibre són, evidentment, amb tendència a l'objectivitat, sense comentaris personals, disposat a narrar el fet més líric o la barbaritat més grandiosa, sense escarafalls, talment com un cronista d'un temps i un món. Sense moralines ni comentaris afegits a la cloenda, és el món que tomba i, evidentment, el que cal és que cadascú l'analitzi, el valori i en tregui les conseqüències que consideri més evidents. Aquí s'hauria de dir allò que el llibre no deixa indiferent ningú, però aquest és un criteri en el que no crec, ni per aquest llibre ni per cap, contra el que diuen els poetes els llibres no fan la revolució, com els diners no fan la felicitat, però un i altre poden ajudar-hi, en el cas de la lletra impresa ajudar a desvetllar consciències sobre la realitat del nostre món, més enllà del nostre petit i benestant món de cada dia.

De manera que en la ruta formal el volum es basa en l'asèpsia de la crònica, però també en un evident domini de la llengua i, el que és més important, en el domini del ritme narratiu. Parlem d'una prosa gens enfarfagosa, amb una simplicitat que no cerca el lluïment formal, sinó la transmissió de continguts, una prosa lleugera, puntual, sense vacil·lacions, i això, juntament amb el detallisme que abans apuntàvem, és el que fa possible la versemblança, la vida tal com és, al capítol 10 amb l'execució de dos malfactors i al següent la

d'una noia de vida lliure que ara té moltes factures per pagar. És clar que el tema podria donar per bastant més, sovint hi veiem una novel·la comprimida en set o vuit pàgines, però en el fons el que en Pere ens ofereix és l'essencialitat des del principi de la síntesi i la contenció, d'anar al veritable moll de l'os de cada història i cada situació, perquè cal remarcar que aquí no hi ha relats lleugers ni exercicis d'estil, a cada capítol una història, una vida, el batec d'una situació concreta i un moment sovint extrem en la vida d'una persona.

En definitiva, un d'aquells llibres que cal llegir, que, com hem dit, ofereix diversos nivells de visualització, amb reflexió o sense.

Retrat de la vida que passa i que, com el món que tomba –tal com ens sintetitza al darrer capítol–, res no s'atura, passen els fets, passen les persones i el sol torna a sortir cada dia. Us n'aconsello una lectura pausada, no més d'un relat cada dia, potser en cloure la jornada i si, com sembla, la paraula de llibre de capçalera té un altre sentit i es refereix a aquell text que ens és sempre imprescindible, diguem-ne llibre de taula, un volum que, agre o dolç, ens convida a tastar la vida.

J. S. i B.

(*) Paraules de presentació del llibre el 23 d'abril del 2007 a la seu del Consell Comarcal de l'Alt Penedès amb motiu de la diada de Sant Jordi.